

TÜRKİYE'DE ANTRENÖR EĞİTİM YAPISI VE TEMEL İLKELERİ

Yaşar SEVİM (*)

ÖZET

Ülkemizde sporun gelişimi ve istenilen düzeye ulaşabilmesinin en önemli ön şartlarından birisinin spor eğitimi olduğu tartışılmazdır. Ancak uygulanacak olan eğitim programı kendi şartlarımıza ve öngörülen Türk spor eğitiminin ilkelerine uygun bir modelin parçaları olmalıdır.

Uygulanacak olan model; planlı ve bilimsel verilere dayalı olarak çağdaş spor bilgilerine sahip antrenör-hakem ve yönetici eğitiminin her kademesindeki sporculara olumlu biçimde yansıtacak bir kapsamı içine almalı; ve geliştirilecek olan modern uygulamada geçerli olmasına özen gösterilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör Eğitimi, Program, Planlama, Türkiye

THE STRUCTURE AND BASIC PRINCIPLES OF COACH EDUCATION IN TURKEY

ABSTRACT

First is of no discussion that, one of the most important preliminary must for the improvement of sport in our country and to reach the required level is sport education, but the education programme to be applied must fit to our conditions and must be the part of a model appropriate to the fundamental principles of the Turkish sport education.

The model to be applied; must cover the education of trainers, referees and managers having modern sport knowledge learning against planned and scientific data, which will reflect to athletes in all levels positively and attention must be paid for the model to be applied to be valid in the application throughout the model.

Key Words: Coach Education, Program, Planning, Turkey

GİRİŞ

1. ANTRENÖR EĞİTİMİ

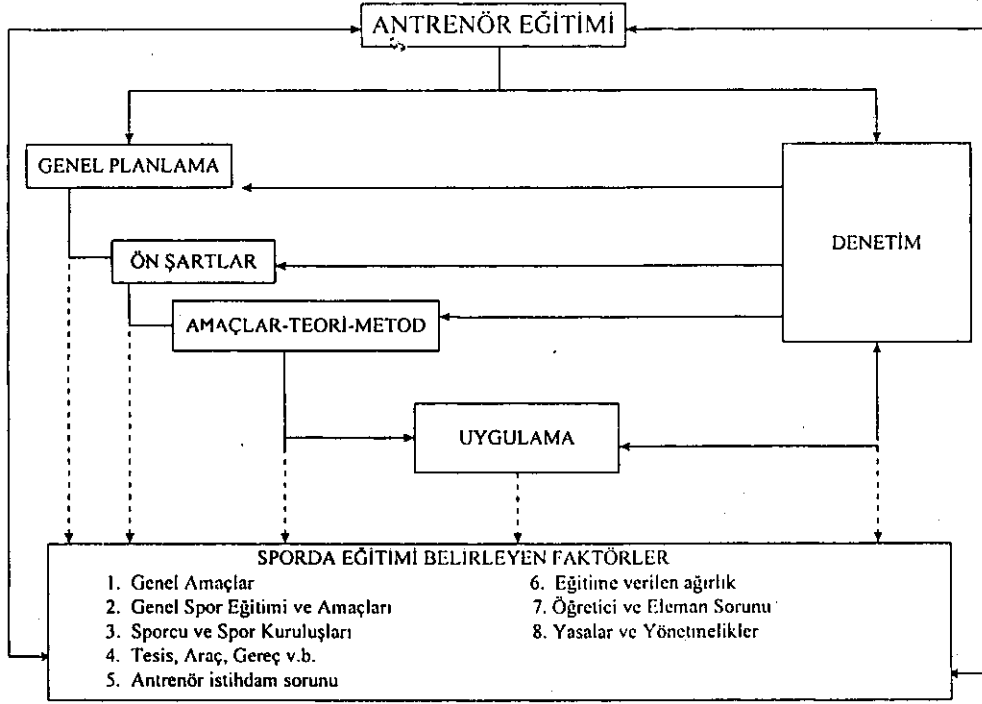
Sporumuzun istenen düzeye erişmesinin temel şartlarından en önemlisi her düzeyde uygulama yapabilecek, bilgili yetenekli ve iy. eğitilmiş antrenörlere sahip olmaktır. Değişik spor dallarında yetişecek antrenörlerin spor dalının özelliği dikkate alınarak bir model içerisinde eğitilmesi ve geliştirilmesi bir zorunluluktur.

Bu nedenle, temel ilkeleriyle açıklayacağım yapının var olan ve daha öncelere göre değiştirilmiş yönetmeliğimizin uygulamasına katkıda bulunacağına inanıyorum.

* G.Ü. Beden Eğitimi ve Yüksekokulu/Ankara

1.1 ANTRENÖR EĞİTİMİNİN TEMEL YAPISI

Antrenör eğitiminin genel şeması üzerinde bazı taslak öneriler belirterek, antrenör eğitiminin temel yapısı ve tablo 1 de verildiği gibi sportif oyunlardan bir örnek programı sunacağım (Şekil: 1).

Şekil 1: Antrenör Eğitiminin Genel Yapısını Belirleyen Taslak

1.1.1. GENEL PLANLAMA

Her şeyden önce aşağıdaki gibi genel planlama yapılmalı, hedefler ve amaçlar belirlenerek kademeli bir çalışmaya girilmelidir. Her planlama ise birbirinin içine örülmelidir.

- Uzun süreli antrenör eğitimi planlaması
- Orta süreli antrenör eğitimi planlaması
- Kısa süreli antrenör eğitimi planlaması

1.1.2. ÖN ŞARTLAR

a) Eğitimi uygulayacak kurumdaki bazı şartlar:

- Antrenör eğitimine ayrılacak tesisler. Antrenör eğitimleri, antrenör eğitiminin yapılabileceği belli merkezlerde uygulanmalıdır.

- b) Gerekli araç ve gereç temini.
- c) Eğitime ayrılacak bütçe.
- d) Planlama; 1. Bölümde belirtilen uzun orta ve kısa süreli planlamaya uygun, planlamanın saptanıp yıllara göre değişik kademelerde uygulanması.
- e) Eğitimi destekleyici tedbirler.
- f) Spor eğitimi yapan kuruluşlarla iş birliği (Üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri gibi).

b) Antrenör adaylarında aranacak şartlar:

Belirlenecek (GSGM)

c) Antrenör eğitiminin kapsamı:

Belirlenecek (GSGM)

d) Öğreticideki şartlar:

- a) Spor dalı ile ilgili uzman öğretim elemanları.
- b) Genel spor eğitimi ile ilgili spor uzmanları
- c) A ve B bölümlerindeki öğretim elemanlarının tespiti ve yetiştirilmesi.

e) Merkez spor kütüphanesi:

Tüm spor eğitimcilerinin ve sporcuların yararlanacağı geniş kapsamlı bir kütüphanenin kurulması. Bu şekilde tüm spor dallarının dünyadaki gelişimi; kitap, teknik dergi, video eğitim kaseti v.b. yayınlarla takip edilebilir. Böylece tüm spor eğitimine büyük katkı sağlanabilir.

f) Özel ve genel spor yayınlarının basımının özendirilmesi ve gerekli temel kitapların hazırlanması. (Bu konuda Eğitim dairesi aracılığı ile olumlu mesafe kat edilmiştir)

g) Bilimsel ve teknik dergi:

G.S.G.M.'nin bilimsel ve teknik bir yayına sahip olması.

1.1.3. AMAÇLARTEORİ VE METOD

Antrenör eğitiminin branşa özgü ve genel ders konularının teorik olarak amacı, hazırlanması, basılması ve her spor dalına göre standart uygulama metodunun ana ilkelerinin tespit edilmesi.

1.1.4. UYGULAMA

Eğitimin tüm şartları yerine getirildikten sonra ön uygulama ile yapılacaktır. Eğer detaylı olarak hazırlanan plan ve programlar uygulamada geçerlilik kazanırsa, istenilen antrenörlerin yetiştirilmesi mümkün olacaktır. Bu nedenle uygulama sağlıklı, düzenli ve spor eğitiminin amacına uygun olmalıdır.

1.1.5. DENETİM VE DEĞERLENDİRME

Asgari ölçüde de olsa çalışmaların denetimi ve değerlendirilmesi, tabanda ve üst düzeyde antrenör eğitimi yapan kuruluşları özendirme açısından motive eder ve en azından eğitimin sonuçlarını ortaya çıkartır.

Uygulanacak denetime ve değerlendirmeye göre:

- a) Uzun süreli antrenör eğitimi
- b) Orta süreli antrenör eğitimi
- c) Kısa süreli antrenör eğitimi, tekrar gözden geçirilir ve gerekli tedbirler alınır.

1.2. ANTRENÖR EğİTİMİ TASLAK KADEMELERİ

Antrenör eğitiminin temel model içerisindeki sürekli aşamaları (Bkz: Şekil 2) aşağıdaki biçimde düşünülebilir.

1.2.1. C-ANTRENÖR KURSU (1. Kademe)

Özellikle küçük ve generimizin ilk uygulamalarında, temel antrenör eğitimi almış oğreticilerimiz görev alacağından en önemli ve yoğun yapılması gereken bir eğitim programını ve uygulamalarını kapsamalıdır. (Detay için Bkz: Tablo 2)

1.2.1.1. ARA GELİŞİM KURS VE SEMİNERLERİ

Eğitimin süreklilik kazanabilmesi için uygulamaya katılan antrenrlerimizin belli sreler içerisinde bilgilerini tazelemeleri ve yeni gelişmeleri takip edebilmeleri için ara kurs ve seminerlere ihtiyaç vardır. Böylece alışan antrenör denetlenebilecek, motive edilebilecek ve kendini yenileyebilme şansına erişecektir. Açılacak ara kurs ve seminerlerin amacı, katılacakların hitap ettiği gruba ve antrenörlerin seviyesine göre olmasına zen gösterilmelidir.

1.2.2. B-ANTRENÖR KURSU (2. Kademe)

Orta ve üst düzeyde grup ve takım çalışması yapabilecek antrenörlerin eğitimine yönelik olmalıdır.

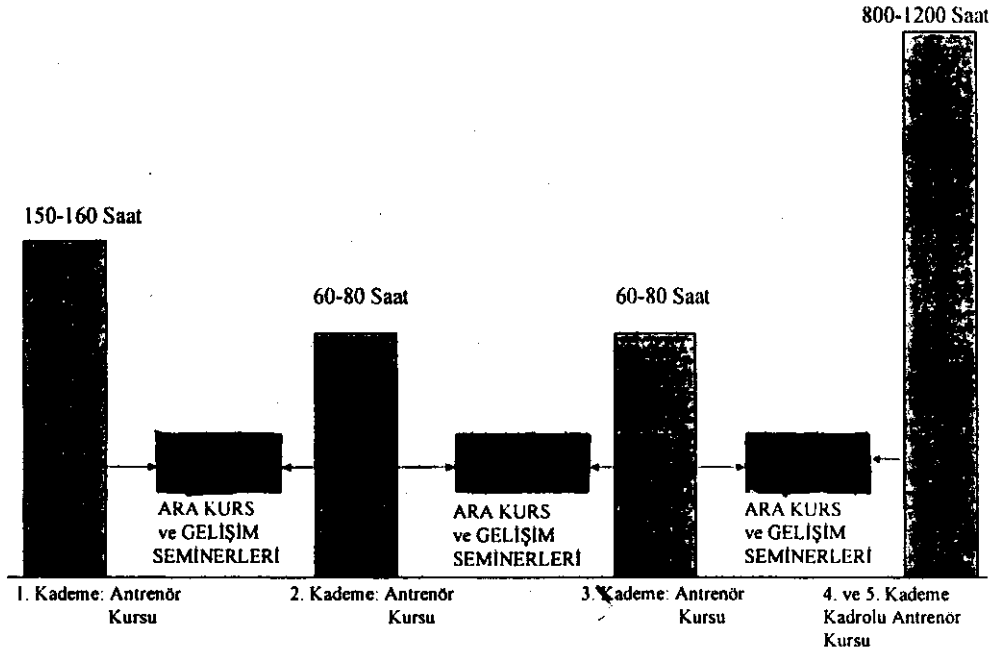
1.2.2.1 ARA KURS VE SEMİNERLER

1.2.3. A-ANTRENÖR KURSU (3. Kademe)

Üst düzey antrenörlerin eğitimi kapsar. Özellikle program, teksifi konularının detayını ve en son üst düzeydeki gelişmeleri inceler.

1.2.3.1. ÜST DÜZEY ARA KURS VE SEMİNERLER

Ülkemizde ve uluslar arasında yapılacak olan kurs ve seminerlere katılarak bilgi, görgü ve spor anlayışının geliştirilmesi.

Şekil 2: Fahri Antrenör Eğitimi Genel Görünümü

1.3. ANTRENÖR EĞİTİMİNİ BELİRLEYEN FAKTÖRLER

Antrenörlerimizin Federasyonların G.S.G.M. Spor Eğitim Dairesi ile iş birliği sonucu uygulanan programa göre yetiştirilmektedir. Ancak genel spor eğitimi çerçevesinde üniversitelerimizin Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin, Beden Eğitimi ve Spor alanındaki öğrenci yetiştirmeleri, her kademedeki eğitim kurumlarındaki sporcu eğitimi bütünlük ve yardımlaşmayı gerektirmektedir.

Bu nedenle, gerçek anlamdaki eğitim ilkökul çağındaki spor yaşamında uygulanan spor eğitimiyle başlamakta, süregelen spor yaşamında yönlenerek, antrenör eğitimi ile antrenörlüğe ilk adım atılmaktadır. Durum böyle olunca antrenör eğitimi ve antrenörün yetişmesi spor eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olup, bir çok faktör olumlu veya olumsuz eğitimi etkilemektedir.

Bu nedenle, ülkemizdeki spor eğitiminin yapısı ve genel hedefleri, sporun yaygınlaştırılması küçük ve gençlerimizin spor eğitiminin en önemli eğitim olduğunun benimsenmesi, çok sayıda ancak iyi yetişmiş antrenör sayısının çoğaltılması bu antrenörlerin özendirilmesi,

sporda eğitim programlarının gerçekçi bir biçimde ve her kademede ön plana alınması, tesisi sporcu ve kulüp sayısının artırılması, bütçede eğitime ağırlık verilmesi, okulların daha fazla spora özendirilmesi ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin özellikle ilgili dalda eğitilmesi, Özetle; Eğitimin ve eğitilen antrenörlerimizin sayısal kalitesinin yükseltilmesi ülkemizde sporun gelişim güvencesi olacaktır.

14. ÖNERİLER

Şimdiye kadar karşılaştığımız eğitim tecrübelerini dikkate alarak antrenör eğitimi ile ilgili olarak bazı öneriler sunmamızda yarar olacaktır. Antrenör eğitimi;

1. Her spor dalının kendine özgü yapısı dikkate alınarak standart uygulamalarla belirli bir yapıya kavuşturulmalı, ancak yasal ve teknik olarak gelişmeye açık olmalıdır.

2. Fahri antrenör ve kadrolu antrenör ye*'sürümesi değişik programlarla ele alınmalıdır.

3. Antrenör eğitimi Federasyonlarla işbirliği içerisinde Spor Eğitim Dairesi tarafından programlanmalı, ancak bu kuruluş çok geniş uygulama yapabilecek bir yapıya kavuşturulmalıdır. Bu konularda değişik dallardaki spor uzmanlarından oluşan bir komisyon Spor Eğitim Dairesi bünyesinde oluşturulabilir.

4. Kısa süreli veya güncel planlama değil, uzun süre planlama ele alınmalı ve bu planlamanın içerisine orta ve kısa süreli planlamalar yerleştirilmelidir. Örneğin: Belli bir spor dalı veya tüm spor dalları için uygulanacak olan kurs-seminer programları ihtiyaca göre takvime alınıp, gerekli duyurular yapılabilir.

5. Yeterli öğretim elemanı yetiştirilebilmelidir.

6. Antrenör ve sporcu öğretim merkezleri çoğaltılarak eğitime uygun iyi bir organizasyon içerisinde antrenör kurslarının uygulanmaları sağlanmalıdır.

7. Kaynağımız her derecedeki okullar olduğuna göre, özellikle Beden Eğitimi öğretmenlerini dallarında antrenör eğitimine yöneltmek ve gelişmelerini sürekli kılmak için yollar aranmalıdır. (Başarılı olanları özendirerek kurs ve seminerlere çağırma gibi)

8. Kurslara daha fazla katılımı sağlamak ve kurs verimliliğini artırmak için adayların katılımlarını kolaylaştırıcı yasal tedbirlerin çok önceden ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde çözümlenmelidir.

9. Antrenör eğitimine ve antrenörlerin çıkışına belli bir denetim getirilmesi. Denetim; antrenör ve antrenör eğitiminin kalitesini arttıracak, çalışan antrenörleride motive edecektir.

10. Antrenörlüğe saygınlık kazandırılması, bunun içinde onu motive edecek tedbirlerin kademeli olarak alınması ve antrenörler yönetmelikle korunmalıdır.

11. Üst düzeydeki antrenörlerimize yurt dışındaki gelişmeleri takip edebilme ve gerekli kurslara katılabilme imkanlarının sağlanması. Ancak katılma şartları gerçekçi ilkelere oturtulmalı ve belli kurallara dayanılarak yapılmalıdır.

12. Tüm spor eğitimcilerimizin yararlanabileceği merkezi bir spor kütüphanesinin kurulması. Genel ve belli sporlara özgü tüm yayınlara üye olunarak bu yayınlar spor eğitimcilerimizin hizmetine sunulmalıdır.

13. Spor yayınları çoğaltılmalı ve teşvik edilmelidir.. (Bu konuda son zamanlarda büyük aşama kaydedilmiştir).

14. Üniversitelerimiz ve özellikle ilgili spor dalında uzmanlık öğrenimi yapan Beden Eğitimi ve Spor bölümleri ve yüksek okulları ile daha yakın teknik işbirliğine gidilmesi.

15. G.S.G.M. tarafından Türk sporu, eğitimi ve sporcuları üzerine yönelik bilimsel araştırmalar için bir teşvik fonu kurulmalı ve gerekli projeler desteklenmelidir.

16. Unutulmamalıdır ki; Antrenör eğitiminin kalitesi, sporcu eğitiminin kalitesine, dolayısıyla Türk sporunun gelişimine direkt yansiyacaktır.

2.ANTRENÖR EĞİTİM TASLAĞI ÖRNEĞİ

Sporumuzun gelişimi, çeşitli kategorilerdeki yetişkin antrenörlerin eğitimine ve bu antrenörlerin kulüplerde, federasyonlarda ve diğer kurumlarda çocukları, gençleri büyükleri sportif anlayış içerisinde eğitmesine bağlıdır.

Antrenörlerimizin eğitimi ise başlangıçtan en üst düzeye kadar birbirine bağlı ve birbirinin uzantısı olmalıdır.

Antrenörlerin basamaklaması ise;

a) Birinci kademe (C Antrenörü): Antrenörlerin temel eğitimini içerir (Özellikle yıldız, genç).

b) İkinci kademe (B Antrenörü): Amaçlı, planlı programlı biçimde o spor dalının teknik-taktik ve yan dallarının öğrenimini yapmak, orta ve üst düzeydeki sporcuları çalıştırabilecek bir düzeye erişmek.

c) Üçüncü kademe (A Antrenörü); Üst düzeyde antrenör eğitimini içerir.

d) Dördüncü ve beşinci kademe (Diplom Antrenör): Özel bir eğitimi gerektirir. Özellikle kadrolu antrenör yetiştirmeye yönelik bir eğitim. Bu çalışma üniversitelerle bağlantılı olarak en az 800-1200 saati içeren bir eğitimi kapsar.

2.1. ANTRENÖRLERİMİZE VERİLECEK HER "ANTRENÖR DERECEŚİ'NDE ARANILACAK ŞARTLAR

1. Eğitimin amacı
2. Antrenör kursuna katılabilme şartları
3. Eğitimin süresi
4. Eğitimi yürütecek kurul
5. Antrenör lisansının geçerlilik süresi
6. Lisansın yeniden uzatılabilme şartları
7. Lisansın geri alınması
8. Daha önce alınan derslerin ve kursların kabul edilme şartları

9. Eğitim ve öğretim kapsamı
 - a) Teknik alan
 - b) Taktik alan
 - c) Antrenman bilgisi
 - d) Spor hekimliği alanı
 - e) Pedagojik ve Psikolojik eğitim
 - f) Literatür ve kural bilgisi
10. Sınav şartları
 - a) Sınava katılma şartları
 - b) Sınav komisyonu
 - c) Sınav türleri
 - d) Sınavda dereceleme
 - e) Sınava katılmama durumu
 - f) Sınav tekrarlama durumu

2.2. C-ANTENÖRLÜK KURSUNUN KAPSAMI

Eğitim süresi 150-160 saat arasında değişebilir.

1. Tarihsel eğitim
 - * Sporun amacı
 - * Günümüzde spor tarihi ve spor tarihinin içeriği
 - * Türkiye'de sporun organizasyonu ve görevleri
2. Sportif organizasyon bilgisi
 - * Federasyonların yapısı ve görevleri
 - * Yönetmelikler
 - * Spor organizasyonlarının işleyişi
3. Spor hekimliği alanı
 - * Spor dalının tıp açısından özellikleri
 - * Spor sakatlıkları ve nedenleri
 - * İlk yardım ve spor sakatlıkları
 - * Spor dalına özgü sakatlıklar
 - * Değişik yaş gruplarında yüklenme yeteneği
4. Pedagojik-Psikolojik alan
 - * Motorik öğrenme ve öğrenme basamakları
 - * Spor metodu
 - * Öğretim ve öğrenim yolları
 - * Öğreticinin yönetim stili
 - * Antrenman ve müsabaka motivasyonunun temel ilkeleri

5. Antrenman Bilgisi

- * Semboller
- * Terminoloji
- * Antrenmanın temel ilkeleri
- * Antrenmanın planlanması ve periyotlanması
- * Motorik özellikler
- * Antrenmanda ve müsabakada yönetim
- * Testler

6. Teknik-Taktik

7. Literatür ve kural bilgisi

- * Literatür bilgisi
- * Kuralların antrenörlük açısından yorumu

2.3. B.ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİNİN KAPSAMI

Eğitim yaklaşık 60-80 saati kapsar.

1. Spor hekimliği
2. Pedagojik ve Psikolojik alan
 - * Uzun süreli antrenman planlamasının psikolojik temelleri
3. Antrenman bilgisi
 - * Spor dalma yönelik biomekanik bilgi
 - * Hareket bilgisinin temel ilkeleri
 - * Antrenmanın temel ilkeleri
 - * Antrenman çeşitleri ve temel yöntemleri
 - * Antrenman periyotlaması
 - * Motorik özellikler
 - * Spor dalına özgü testler
 - * Gözlem ve değerlendirme
4. Teknik-Taktik
5. Literatür ve kural bilgisi
 - * Kuralların yorumu

2.4. A- ANTRENÖR EĞİTİMİNİN KAPSAMI

Eğitim süresi 60-80 saati kapsar.

1. Spor hekimliği alanı
 - * Üst düzey sporunda yüklenme yeteneği
 - * Cinsiyet özellikleri
 - * Sporcu beslenmesi

- * Spor hekimliği araştırma sistemi
- * Doping
- 2. Pedagojik ve Psikolojik alan
 - * Antrenman motivasyonu
- 3. Antrenman bilgisi
- 4. Teknik-Taktik
- 5. Literatür ve kural bilgisi

2.5. DİPLOM ANTRENÖR EĞİTİMİ KAPSAMI

Eğitim süresi 800-1200 saati kapsar. Genellikle kadrolu antrenör eğitiminin üniversite-lerle bağlantılı olarak yetiştirilmesini içerir. Bu konu kapsamlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Tüm kademeler arasında ise en az 2-3 yıllık bir antrenörlük uygulama şartı zorunlu olmalıdır.

Özetle; Antrenör eğitimi; Ülkenin spor yapısına uymalı, genel spor politikasının ilkeleri ile bağdaşmak, sürekli bilimsel yeniliklere ve spor dalı ile ilgili son gelişmelere açık olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Almanya Spor Birliği (Deutsche Sportbund) Antrenör Eğitimi, Leistung Sport, 1996
- "Antrenör Eğitimi" Doktora Semineri Çalışmaları, Yön. Yaşar Sevim, G.Ü.B.E.S. Y.O., Ankara, 1995 (Yaşar Sevim)
- EHF (Avrupa Hentbol Federasyonu) Antrenör Eğitimi Taslağı, Lector-Praxis.2, 1996.
- G.S.G.M. Spor Eğitim Dairesi Antrenör Yönetmeliği, Ankara, 1997
- Hentbol Federasyonu Antrenör Eğitimi Düzenleme ve Çalışmaları, Ankara 1994